

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 3. De pœnitentia in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

...ant; hæc, quod petitionem nobiliorem effici-
erent. Prioris generis sunt omnia pœnitentia-
rum genera, quibus diuinum numen demereri
studebant, secundi, symboli, & precatationis
Dominicæ traditio, vel recitatio, capitisque
ac pedum ablutio: de quibus hic sigillatim a-
gendum est. ac primo quidem de prioribus di-
catur.

De Pœnitentia in genere.

CAP. III.

Non satis visum fuit baptismi candidatis,
per stas, ac solennes cæremonias ad
filiorum Dei cœrum aggregari, nisi in suum
corpus seuirent, & debita vitæ licentius actæ
supplicia a semetipsis exigerent. propterea
cercatim inter se quisque variis rebus duris,
atque asperis, siue quas sibi vltro pietatis affe-
ctus suggererebat, siue quæ ab Episcopo, pres-
byteris iunxerant, se ad futura scruti-
nia, atque adeo ad baptismum præparabant.
Sic in Act Apostol. 2. legimus, S. Petrum plu-
rimis, æternæ salutis per baptismum consulere
cupientibus, ante voluntariam corporis affli-
dationem iniunxisse: *Pœnitentiam, inquit, agite,
& baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu
Christi.* Eodem modo S. Paulus Ep. ad Heb. c. 6.
cum eos hortaretur, vt viam peccatorum dese-
rerent, & Christianæ perfectionis semitam se-
querentur, pœnitentiæ, qua se ante baptismum

Variis pœ-
nitentiæ
generibus
baptizandi
vtebantur.

variè multauerant, meminit, dicēs: *quomodo
 intermittentes inchoationis Christi sermone, ad
 electionem feramur, non rursus iacentes sanctifica-
 tum pœnitentia ab operibus mortui, & fide
 Deum, Baptismatum doctrina, impositum
 manuum, de hac enim pœnitentia, quæ bap-
 tismum præcedebat, non de ea, quam post bap-
 tismum edere solebant, Apostoli sententiam
 accipi oportere, præter S. Ambrosij, Beza-
 dami Sasbout, & aliorum interpretationem
 illud argumento est: quoniam baptismati
 mentio fit: & ad initum doctrina Christi
 tinere dicitur: quod solum de prima pœni-
 tentia, non de secunda verè affirmari potest.
 vita etiam S. Stephani Pontificis traditur
 Olympium, qui Christi miraculorum fan-
 percitus, ad Euangelij libertatem ab im-
 superstitione traduci cupiebat, antequam
 tiali fonte ablueretur, iubente Sempronio
 presbytero, antea actæ vitæ peccata quam
 rime vindicasse. de quo Simeon Metaphrastes
 ita scribit: *Olympius vero cum coniuge Exa-
 & unico filio Theodulo illa ipsa nocte venerunt
 ad pedes Sempronij prostrati dixerunt: nos pœnitentiam
 Christi potentiam cognouimus, verum scilicet
 illum esse, qui Nemesiæ tribuni filia oculorum
 dedit. Quamobrem te precamur, ut cures nobis
 salutare baptismum in nomine Iesu Christi, quem
 prædicas. respondit Sempronius, si pœnitentiam
 vestræ ex toto corde vestro, benignus est Deus meus, &
 accipiet vos pœnitentiam agentes, tunc Olympium
 ianiam, inquit, faciam, &c. Hæc Simeonis
 De S. autem Gerulio, qui Cerealem, Chel-**

baptismum scientem, ad omnis salutaris pœnitentię disciplinam hortatus est, gesta SS. Gerulij, Cerealis, Amantij, & Primitiui, ex egregio Ms. codice Suriij labore collecta, hæc habent: *tum s. Gerulius ad pœnitentiam eum hortabatur: simulque ei triduanum indixere ieiunium: donec diuinitus edocerentur, quid faciendum esset.* Atque huius generis exempla plurima veterũ annales suppeditant; vt, præter quæ attulimus, ex vita SS. Marcellini, & Petri, quam ex antiquis ms. codicibus excerptam Laurentius Surius publici iuris fecit, facile omnes colligere possunt, vbi quidam nomine Dorotheus, vitis omnibus a pueritia deditus, & Christiani sanguinis auidissimus, postquam a flagitiorum ceno emergere, & aquis salutarib. tingi in animum induxit: omnis antea ctæ vitæ pœnas a semetipso celestis imë exegit: is vero, (inquit Surius) qui eos decollauit, nomine Dorotheus, postea sub sancto Iulio Pontifice publicam egit pœnitentiã, & omni populo indicans, quæ vidisset, baptizatus est in senectute sua, & per bonam confessionem peruenit ad misericordiam saluatoris. Quod si etiam subsequentiũ temporum testimonia quærimus, nullius negotij erit, innumerabilem scriptorum multitudinẽ ad hunc locum adducere. Tertulianus quidem veterum consuetudinum nobilis author lib. de pœnit. cap. 6. salutaribus vitæ præceptis homines informate aggressus, peccatorum pœnitentiã cum omnes Christianos decere ait, tum præcipuè eos, qui nondum sacris initiati, Christianæ disciplinæ tyrocinia ponebãt. sic enim loquitur:

quicquid ergo mediocritas nostra ad pœnitentiam
mel capessendam & perpetuo retinendam
conata est, omnes quidem deditos Domino
omnis salutis in promerendo Deo petitorum: sed
pœnitentia istis imminet, qui, cum maxime
piunt diuinis sermonibus aures rigare, quæ
infantia adhuc recentis, nec perfectis lamulæ
certa reprobant: & dicunt quidem profanis
re, & pœnitentiam assumunt. Constantino
inde Imperator, cum in Gentilium more
instituta Christi disciplinam inferere
supplicium non leue de se S. Syluestri
sumpsit: vt ipsemet in edicto ad Selectos
Papam, atque omnes eius successores
tur: Beatissimus idem Syluester pater nosse

Beatis
titulo Pon
tifices ap
pellandi
mos vetus.
Constituti
pœnitentia
ante bap
tismum.

ma Episcopus indixit nobis pœnitentiam
palatium nostrum Lateranense. Post vero S.
brosius exposuit in cap. 6. epist. S. Paul. ad
vt probaret, ei, qui è tenebris ad fides
accedit, antea cetera vitæ peccata dignis
tentia fructibus expianda esse, S. Petrus
monium ex Act. 2. citauit his verbis: qui
ad virtutem iturus est, primum malitiam
pare, & abiicere, & opera mortis per
purgare, & sic accedere ad Dominum. non enim
facit pœnitentia mundos facere peccatores, nisi
sim baptizentur, sicut in Actibus Apostolorum
Petrus respondisse legimus: pœnitentiam agite
tres, & baptizetur vnusquisque vestrum in
Iesu. Accedit eodem testis locuples Cyriacus
Hierosolymitanus, qui in catech. 2. m. v. h. g.
baptizandos ad salutaris pœnitentia
vocabatur, nam hortatur, vt diuinæ gratiæ cumulo

Fratri nō
mine olim
Christiani
vocabatur.

possint. monet enim: *pœnitentiam ergo agas o homo, & non arcebitur a te gratia.* & catech. 3. *mythagog.* eiusdem pœnitentiæ studium catechumenis persuadere conatur, vt, cum ad baptismi fontem accesserint, sacrosancto mysterio dignose exhibeant: *incipiatis*, inquit, *stolas vestras per pœnitentiam lauare, vt ad sponsi thalamum vocati, digni reperiamini.* Atque huc referendum est, quod S. Ioannes Chrysostomus homil. 9. in cap. 6. epist. ad Hebr. explicans eundem locum, inquit: *eos autem simul cum vita, alterius quisque insimulat, vt qui sint labefacti, & emoliti, & opus habent, vt fundamentum iaciant pœnitentiæ ab operibus mortuis.* consilium enim S. Ioannis erat, demonstrare, pœnitentiam, quæ ante baptismum assumebatur, sine baptismo inanẽ esse: vt, hoc cognito, homines baptismum diutius non differrent, quod multo clarius explicauit homil. 21. ad illuminan. vbi de patratissceleribus pœnas sumendas esse, antequam cœlestis iustitiæ gratiam per baptismum quis adipiscatur, SS. Ioannis, & Petri testimonio sic demonstrat. *quod enim oporteat prius pœnituisse, & a prioribus destitisse malis, & sic ad gratiam accedere, audi, quid Ioannes dicat, quod vero principii Apostolorum baptizari debentibus, ille namque dicit: facite fructum dignum pœnitentiæ, & ne incipiam dicere in ra vos, Patrem habemus Abraham: hic autem interrogantibus rursus aiebat: pœnitentiã agite, & baptizetur quisque vestrum in nomine Domini nostri Iesu Christi.* Videtur etiam S. Augustinus hunc pœnitentiæ morem docuisse lib. de ver. & fal. pœ. vbi Christiane militiæ tyrones

ideo in Ecclesia constitutos fuisse, ut
 per id tempus omnis præteritæ vitæ
 voluntariis pœnis eluere, & recte factæ
 cetera sarcire contenderent. verba eius hæc
 ad hoc sunt catechumeni in Ecclesia constitutos
 dum baptismum expectant, unde recte præteritæ
 habeant. Et Epist. 108. ad Seleucian. ecclesiam
 mo, & pœnitentia Petri contra Novatiani
 gens, voluntariæ pœnæ ante baptismum
 susceptæ sic meminit. agunt homines ante
 baptismum pœnitentiam de suis prioribus peccatis
 men, ut etiam baptizentur. sicut scriptum est
 Et libus Apostolorum, loquente Petro ad Iohannem
 baptizetur unusquisque vestrum in nomine
 Iesu Christi, & dimittentur vobis peccata vestra.
 Item lib. de fid. & operib. cum ostendit
 let, baptismum cupientibus animam
 pœnitentia abstergendas esse, suam
 tiam ex S. Pauli Epistola ad Hebræos
 mare nititur in hunc modum: unde & in
 qua ad Hebræos inscribitur, cum eorum, qui
 rantur, commemorarentur iniuria, postquam
 nitentia à mortuis operibus: sic enim dicitur
 remittentes iniuria Christi verbum, in consuetudinem
 nem respiciamus: non iterum iacentes fuerunt
 tum pœnitentia à mortuis operibus. & fides
 lauacri doctrina, impositionis manuum, rebaptizati
 nis etiam mortuorum, & iudicij æterni, hæc
 omnia pertinere ad initia neophytorum, factum
 que scriptura restatur. rursus lib. de vit. p. 1.
 cap. 1. eius andrem in Christianorum
 indere potissimum ea ratione conatur
 qui baptismali fonte muniendi erant, ut
 semper

semplos dūri, ac feueri conceptas maculas
quo piaculo diluerent: triplex (inquit) mo-
agendapœnitentiæ in sacra scriptura inuenitur.
nam neque ad baptismum Christi, in quo omnia pec-
catis delentur, quisquam bene accedit, nisi agendo
pœnitentiã de uita pristina: nemo enim eligit vi-
tam nouam, nisi quem ueteris pœnitet. hoc autem
etiam auctoritate diuinorum librorum probare de-
bemus: utrum baptizandi egerint pœnitentiã, quan-
do sic Petrus: agite pœnitentiã, & baptizetur u-
nusquisque ustrum in nomine Domini nostri Iesū
Christi. & cap. 2. omnis, qui uoluntatis suæ factus
est abito, cum accedit ad sacramenta fidelium, nisi
cum ueteri uitæ pœniteat, nouam inchoare non po-
est. & infra: ab hac pœnitentiã soli, qui baptizan-
tur, puri immunes sunt. Similia docet Epist. 48.
& 118. & lib. quinquaginta homiliarum homil.
27. & 10. & serm. 11. ad frat. in herem. A qui-
bus non discrepant S. Paterij uerba in Act. A-
postol. 2. cum arguens eos, qui la chrymis pœ-
nitentiã testibus ad cor, & sanitatem redire
differebant, baptizandorum exemplum, quos
in seiplos uariè animaduertere, S. Petri autho-
ritas, & Ecclesię consuetudō postulabat, ad sue
opinionis confirmationem sic adhibet: Petrus
cum quosdam terribios malorum suorum consideratio-
ne susceperet, admonuit dicens: pœnitentiã agite,
& baptizetur unusquisque uestrum. dicitur enim
baptisma, premisit pœnitentię lamenta, ut prius a-
qua se suæ afflictioni infunderet, & postmodum sa-
cramento baptismatis lauarent, quæritur mente, qui
transactas culpas flere negligunt, securi uiuunt de
pena, quando ipse summus pastor Ecclesię huic etiã

Act. 2:

Act. 2:

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

sacramento pœnitentiæ addendam creditur
 peccata principaliter exinguit? Nec diffinitur
 illud S. Fulgentij lib. de fid. ad Pet. cap. 10.
 nemini, qui ad lucem veritatis, & Deum
 per fidem, & pœnitentiæ vocatus est
 aditum in cœlum patere, diceret: firmam
 ne, & nullatenus dubites, exceptis illis, qui
 mine Christi suo sanguine baptizantur, qui
 minem accepturum vitam æternam, qui
 malis suis fuerit per pœnitentiæ, fidem
 sus, & per sacramentum fidei, & pœnitentiæ
 per baptismum liberatus. Et maioribus
 cessarium est, & pœnitentiæ de malis suis
 fidem Catholicam secundum regulam veritate
 re, & sacramentum baptismi accipere.
 nit eius & Beda in cap. 6. Epist. S. Pauli
 illis verbis: ipsa ab Aegyptijs separatio
 scissionem a peccatis, quam baptizandi
 Ad hoc enim profitentur, quod à Petro dicitur
 Agite pœnitentiæ. & baptizetur
 vestrum in nomine Domini nostri Iesu Christi
 quam diceret, recedite ab Aegypto: per mare
 transite. Vnde & in Epistola, qua ad Hebræos
 bitur, cum eorum, qui baptizantur, commemorantur
 tur initia, posita est tibi pœnitentiæ ab operibus
 tuis. Sic enim dicit. Ideoque remittentes
 Christi verbum, in consummationem vestrorum
 non iterum iacentes fundamentum pœnitentiæ
 mortuis operibus, & fidei in Deum, lavacrum
 na, impositionis manuum, resurrectionis etiam
 tuorum, & iudicij æterni. Hac igitur
 nere ad initia neophytorum, satis aperte
 ra restatur. Quid est autem à mortuis operibus

A. 2.

... nisi ab his, quæ oportet mortificari, ut viu-
 ... Theophylactus vero, cum eundem locū
 S. Pauli explicandum suscepisset, eodem mo-
 do penitentiam omnibus, qui repudiata vete-
 ri superstitione Christianorum sacris initiari
 voluissent, necessariam fuisse, docuit, scribens:
 non rursus ex integro facientes, quæ faciebatis, quan-
 do in baptismo ablundi eratis, Vt penitentiam e
 mortuis operibus, hoc est, refectionem operum Satanae.
 Quænim Christo accedit, planum est, quod peniten-
 tia ductus prioris dogmatis, & vitæ sic accedat. Mul-
 ta prætereo argumenta, eaque præclara: cuius-
 modi, sermones veterum Patrum, quibus ba-
 ptizandi admonerentur, ut ad suscipiendum
 baptismi sacramentum se pararent, & Ecclesiæ
 Mediolanensis decretum part. 4. tit. de bap-
 t. aduitor. vbi animarum curatoribus præcipitur
 ne quæpiam saluari lauacro admoueāt, quæ
 admissorum scelerum, & malæ actæ vitæ non
 peniteat. Quod si S. Paulus ad Roman. ii. af-
 firmare videtur, baptismum sine penitentia
 ministratum esse, cum ait: sine penitentia enim
 sunt dona, & Vocatio Dei, eoq; magis, quoniam
 S. Ambrosius eum locum sic exponit, dicens:
 verum est, quia gratia Dei in baptismo non quarit
 gemitum, aut planelum, aut opus aliquod: nisi solam
 ex corde professionem: tamen nemo me a suscepta
 sententia dimouerit, cum certo sciam, Apo-
 stoli verba in alium sensum accipi oportere. &
 S. Ambrosij expositionem (quod assero inui-
 tus) paulo coactiorem esse, nec videri huic lo-
 co congruere, vera enim eius loci sententia
 hæc est, tamen nunc populus Iudæorum Dei
 ff ij

offensionem incurrat; propterea quod
 Euangelium, & fidem obstinata mente
 nihilominus, propter primam gentium
 electionem, & veterum Patrum commenda-
 tionem, Dei adhuc amor, & benevolentia
 illum firmissimè perseuerat. Nam vocatus
 qua ex æterna præfensione, atque præse-
 ne aliquam promissionem semel donatus
 um pœnitere haud potest ita ut propter
 num nequitiam eam velit rescindere.
 nec præfens Iudæorum nequitia impo-
 terit, quominus Deus Abrahæ nepotem
 Deum præstet, ut promissit. quæ inter-
 & à Beda sapienter allata est, & Aposto-
 bis congruit; nam, antequam pœnitentiam
 minisset, de Iudæis dixerat: *secundum*
lium quidem, inimici propter vos; secundum
nam autem, charissimi propter patres, & vobis
ne pœnitentia, græcus textus à uerbo quod
git, idest, quorum non possit pœnitentiam
qui dedit, aut promissit: quasi dicas, in
lia. Huius rei figuram, & similitudinem
 annis baptismo licet animaduertere,
 præparationem baptismi Christi fieri
 hiberi consueuerat, de eo enim ita loquitur
 Anselmus in cap. 3. Matth. *quamuis*
baptismate Christi omnia peccata posse deleri
tamen ante baptismum Christi ad pœnitentiam
*uitabat, quia uolebat eos præparare, & ap-
 tenus compuncto corde, & humiliato per
 eramentum perciperent remissionem peccatorum*
 Neque uero illud præmittendum est
 tentiæ tempus, de qua hic agimus, ad quod

Figura pœ-
 nitentiæ
 eorum, qui
 baptizandi
 erant,

ginta dies deductum esse : quemadmodum
 Cyrilli Hierosolymitani auctoritas declarat
 pro catech. ad baptizand. dum ait: Ego te admo-
 neo, proutquam Iesus, animarum sponsus, ingredia-
 tur, & amicum tuum videat, satis longum habes
 intervallum, cum pœnitentia dierum quadraginta
 tribuatur. Sed hoc intelligendum est, quandiu
 ad catechumenorum ordinem quadraginta
 diebus ante baptismum euehi solenni fuit.
 Nam, catechumenorum tempore ad decem,
 & octo dies tunc contracto, pari temporis in-
 tervallo pœnitentia agi cœpta est: sicut legen-
 tibus patet. Ex SS. autem Marcellini, & Pe-
 tri vita manuscripta, quam Laurentius Surius,
 doctrinæ fama præstans in lucem edidit, ma-
 nifestè constat, pœnitentiam a baptizandis
 publice peractam fuisse, quod non ita accipi
 volo, perinde ac omnium peccatorum, quæ
 commiserant, eos publice pœnitere oportere.
 constat enim, multa flagitia priuatim, &
 secreto concepta esse, quorum, conscientia
 solum teste, pœnas luere, satis erat. verum hoc
 ideo dictum est, quoniam multorum scelerum,
 quæ in omnium ore contrahebantur, publi-
 cam pœnitentiæ significationem præbere, o-
 pus erat, ut eos ab improba peccandi consue-
 tudine se reuocasse, fideles intelligerent. Quæ
 admodum ex singulis pœnitentiæ generib. &
 præsertim confessione cõstabit. Amplius pœ-
 nitentiâ omnibus adultis, qui Christianam re-
 ligionem suscipere cupiebãt, necessariâ fuisse,
 dubitare non possumus, cum S. Aug. doctrinæ,
 & eruditionis gloria illustrem consulimus.

Pœnitentiã
 durabat 40
 dies.

Pœnitentiã
 tempus ad
 18 dies cõ-
 tractum.

Pœnitentiã
 erat publi-
 ca, & quo-
 modo id
 intelligen-
 dum.

Pœnitentiã
 omnibus
 baptizandis
 erat neces-
 sariã.

Nam lib. de vtilit. pœnitent. cap. 2. cetera
dignitatem, & fructū nobis ante oculos
stitueret, nemini, qui admissorum scelerum
pœnas de se non sumpserit, ad nouam
quam in baptismo haurimus, aditum
docuit his verbis: *omnis, qui voluntarius
est arbiter, cum accedit ad sacramenta fidei
eum veteris vite pœniteat, nouam incipit
est. quibus similia sunt, quæ paulo post
ab hac pœnitentia soli, qui baptizantur, pœni-
munes sunt. Si enim solis pueris pœnitentia
pus non fuit, clarissimum est, eam singulis
ultis necessariam fuisse. Atque id nihil
rius à S. Fulgentio significatum est lib. 1.
ad Petr. cap. 20. dum pœnitentiæ necessitatem
ostenderet: *firmissime, inquit, tene, & non
dubites, exceptis illis, qui pro nomine Christi
guine baptizantur, nullum hominem accipere
vitam eternam, qui non hic à malis suis
pœnitentiam, fidemque conuersus, & per
tum fidei, & pœnitentiæ, id est, per baptis-
riatus. Et maioribus quidem necessarium est, pœni-
nitentiam de malis suis agere, & fidem
secundum regulam veritatis tenere, & sacra-
baptismatis accipere. Vbi non solum necesse
mentio est, verum etiam cum fidei pro-
ne comparatur, quam omnibus baptizantibus
pientibus plane necessariam fuisse, patet
est. Multa præterea alia argumenta, ex
ribus capitibus colligi possunt, quæ
breuitatis amantes, commodius suis locis
colligent.**